

Barraca del Santó

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: El Santó
Alçada: 193

Coordenades:

Latitud: 41.64715
Longitud: 1.84096
UTM Est (X): 403482
UTM Nord (Y): 4611250

Classificació

Número de fitxa 08053 - 477
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Bo

Notes de conservació: Malgrat que la feixa està conreada, la barraca s'ha deixat a l'abandó. La vegetació que l'envolta l'està començant a afectar a nivell estructural, ja que les branques i les arrels s'endinsen en la pedra fins que provoquen el seu moviment i posterior despreniment.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Fàcil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A0020003000000OS

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Data de registre de la dl., 01/05/2017 - 02:00

fitxa:

Descripció

Barraca de pedra seca al marge esquerra del rasot del Santó, a tocar d'una plana de conreu de cereals, molt a prop de la carretera que mena a Sant Cristòfol, des del Burés. S'hi accedeix a partir de la carretera BV-1123, en el punt quilomètric 1,350, a mà dreta. El punt de referència és una rampa asfaltada que ben aviat es converteix en camí de terra. Un cop localitzada la rampa, cal caminar enrere travessant el pont que passa per damunt del rasot i entrar per entremig d'una petita arbrada i pujar directament pel marge en direcció a un ametller. La construcció està al dessota mateix. És de planta quadrangular. Mesura 2,90 metres de costat (mides preses a l'exterior) i 1,90 metres de costat aproximadament a l'interior. Els rocs més grossos es troben situats a la base, a la part exterior i al portal per donar més consistència i solidesa a l'edificació. Entre mig hi ha el pedruscall, en forma de falques que s'han introduït a cops de mall o maceta per evitar que els blocs més grossos es moguin. La porta, orientada al sud-est està desplaçada a la dreta de la façana principal, amb una doble llinda, plana. Els brancals presenten una lleugera inclinació, i si bé l'esquerra és més polit i desbastat, el dret s'ha realitzat amb quatre grans blocs de pedra sense desbastar. L'entrada mesura 1,15 metres d'alçada per una amplada màxima de 0,60 metres i mínima (a la part superior de l'entrada) de 0,45 metres. Els murs tenen un gruix de 0,65 metres. La coberta és de volta per aproximació de filades. El cobriment de terra ha pràcticament desaparegut, i del voladís en queden poques lloses. A l'interior hi ha una espitllera orientada al sud-oest i un tinell petit arran de terra (mur frontal d'entrada) que ha perdut l'estabilitat creant un punt feble en l'estructura de la corona.

Observacions:

Barraca inventariada per l'Observatori del Paisatge de Catalunya dins el projecte Wikipedra amb el codi 3208.

Història

La tècnica de la pedra seca es caracteritza per l'ús de la pedra sense treballar i sense cap material d'unió. Les irregularitats de les lloses es corregeixen amb pedruscall. La pedra només es treballa quan ha de tenir una tasca específica, com llindes o escaires. A Castellbell i el Vilar aquesta tècnica s'utilitza en les barraques de vinya, en les parets de marge per aterassar el terreny i també en alguns ponts per facilitar el pas dels torrents. Es tracta d'una tècnica amb uns orígens molt remots però que la seva expansió es vincula amb el creixement de la viticultura durant la segona meitat del segle XIX (SOLER i PERARNAU:1985). No hi ha testimonis, ni documentació que puguin aportar una cronologia més antiga. Els condicionants que afavoreixen l'aparició de les barraques són: un increment de l'àrea cultivable que provoca la construcció de parets de pedra seca per formar feixes; una atenció més continuada que reclama el conreu de la vinya, creant la necessitat d'aixopluc i magatzem d'eines del pagès que restarà més temps lligat al camp; i, finalment, la presència al Bages, d'un estrat rocós molt pròxim a la superfície. La situació geogràfica d'aquestes barraques ve condicionada per la necessitat d'aprofitament de l'espai conreat. Podem trobar, per tant, barraques construïdes entre dues feixes de diferent nivell, sempre i quan siguin del mateix propietari. També podem trobar barraques enmig del camp, però es deu al mateix condicionant, ja que segurament es tracta d'una franja del camp rocosa o de difícil utilització pel conreu. Finalment, també podem trobar les barraques en un racó del camp, on s'amuntegaven les pedres extretes de llaurar, o fora del camp semi excavades en un marge. Segons la tipologia de la seva construcció, poden ser de planta circular o quadrangular i poden ser construccions isolades o estar adossades en un marge o altra construcció. La volta de les de planta circular es fa per aproximació de fileres. En canvi, les de planta quadrangular poden tenir la volta per aproximació de fileres o en base a un sistema piramidal. Pel que fa al tema dels constructors, es pot parlar de tres teories: l'existència de quadrilles de "barracaires" itinerants, els "sardans", o el propi

pagès. L'existència del sardans s'ha recollit en el treball de Soler i Perarnau (1985) gràcies a un informant que situa aquests personatges a finals del segle XIX. Es tracta d'homes procedents de la Cerdanya, segurament la part alta de la Cerdanya, que oferien els seus serveis per a la construccions de pedra seca, com activitat complementària en èpoques climatològicament adverses en el seu lloc de residència.

Bibliografia

MARTÍN i VILASECA, Fèlix i PREIXENS i LLEVADOT, Josep (2005). Les construccions de pedra seca. Inventari de cabanes de volta, balnes murades i aljubs a les terres de Lleida. Pagès editors. Lleida.

QUERALT BOLDÚ, Ramon (2008). Les cabanes de volta de les Borges Blanques. Paisatges, fets i gent. Cossetània edicions. Valls.

RIPOLL, Ramon, coord. (2010). La pedra seca. Evolució, arquitectura i restauració. Col·lecció Arquitectura tradicional, vol. 3. Edicions Brau. Figueres.

SOLER i BONET, Josep M. i PERARNAU i LLORENS, Jaume (1985). "Les barraques de vinya al terme municipal d'Artés (Pla de Bages)"; dins Dovella, núm. 17. Manresa, pàgs. 37-43.

SOLER i BONET, Josep M.(1987). "Barraques i tines, construccions per a la vinya"; dins Dovella, núm. 24. Manresa.

SOLER i BONET, Josep M.(1988). "La tècnica de la pedra seca. La construcció popular"; dins Dovella, núm. 29. Manresa, pàgs. 47-52.

SOLER i BONET, Josep Maria (2000). "La construcció en pedra seca, arquitectura, patrimoni i tradició"; dins Dovella, núm. 70. Manresa, pàgs. 9-11.

VALLS i PUEYO, Joan (2002). Les construccions de pedra seca al terme de Castellbell i el Vilar; dins Dovella, núm. 78. Manresa, pàgs. 56 - 59.

